

BONSAI

Przewodnik
Od A do Z

Kompletny
poradnik

TOMASZ RYCHLIŃSKI

Tomasz Rychliński

Bonsai Przewodnik od Ado Z

Ridero

© Tomasz Rychliński, 2026

© Sztuczna inteligencja, projekt okładki, 2026

ISBN 978-83-8455-991-8

Książka powstała w inteligentnym systemie wydawniczym Ridero

2026

Spis treści

Wprowadzenie	6
1. Czym jest bonsai?	7
2. Wybór rośliny i pierwsze formowanie	9
Drutowanie — pierwszy etap formowania	9
Doniczka, drenaż i podłoże	10
Gdy gałąź pęknie — jak ją uratować	11
Kolejność prac — klucz do zdrowego bonsai	11
3. Przycinanie gałęzi i pędów	13
Podstawowe zasady przycinania	13
Dlaczego regularne cięcie jest tak ważne?	14
4. Style bonsai	16
4. Podłoże i mieszanki glebowe	21
5. Przesadzanie i sadzenie	34
1. Przygotowanie rośliny	36
2. Oczyszczanie korzeni	36
3. Drenaż dla iglaków	36
4. Mocowanie i zasypywanie	37
Proces przesadzania drzew dobrze ukorzenionych	37
6. Nawożenie	40
7. Podlewanie	45
Zasady podlewania bonsai	46
8. Drutowanie	48
Technika drutowania — krok po kroku	50
Gięcie gałęzi	51
9. Narzędzia potrzebne do pielęgnacji	54
10. Naczynia bonsai	58
Rodzaje i kształty donic bonsai	59
Materiały — wpływ na estetykę i zdrowie bonsai	60
Funkcje techniczne doniczki bonsai	61
11. Choroby i szkodniki bonsai	63

12. Adenium obesum — próby, błędy i lekcja pokory	70
Mini-poradnik: Jak mimo wszystko spróbować wyhodować kwitnące	
Adenium w Polsce?	73
Historia Adenium Obesum	75
13. Rośliny wewnętrzne	80
14. Rośliny zewnętrzne	84
15. Nawozy i preparaty	88

Wprowadzenie

Pamiętam moment, w którym po raz pierwszy wpadłem na pomysł uformowania własnego drzewka bonsai. W tamtym czasie była to dla mnie niemal czarna magia — sztuka piękna, ale tajemnicza. Mimo to spróbowałem. Dziś mogę powiedzieć z pełnym przekonaniem: bonsai daje ogromną satysfakcję, a proces tworzenia potrafi wciągnąć na lata.

Moje pierwsze próby były bardzo amatorskie, jednak szybko zrozumiałem, że w bonsai najważniejsza jest wizja. Jeśli masz w sobie choć odrobinę kreatywności, z czasem stworzysz drzewko, które będzie wyglądało dokładnie tak, jak sobie wymarzysz. Teoria jest ważna, ale to praktyka czyni mistrza — a błędy są naturalną częścią tej drogi.

W kolejnych rozdziałach przeprowadzę Cię przez wszystkie etapy: od wyboru rośliny, przez formowanie, podlewanie i przesadzanie, aż po finalne wykończenie bonsai. Najczęściej pracuję z drzewami liściastymi, które można uprawiać w domu, ale iglaki i gatunki zewnętrzne również nie są mi obce. Tworzę głównie z rodzimych, polskich drzew, choć eksperymentowałem także z roślinami azjatyckimi i tropikalnymi. Wymagają one jednak idealnych warunków: dużej ilości światła, przepuszczalnego podłoża, odpowiedniej wilgotności, właściwego podlewania i regularnego nawożenia.

Wszystkie triki, błędy i doświadczenia, które zdobyłem „w praniu”, znajdziesz w tej książce. Mam nadzieję, że dzięki temu poradnikowi każdy — nawet osoba zupełnie początkująca — będzie w stanie stworzyć własne bonsai i cieszyć się piękną, żywą dekoracją.

I. Czym jest bonsai?

Bonsai to miniaturowe wersje drzew, które przez lata formuje się, pielęgnuje i kształtuje zgodnie z wizją twórcy. Niektóre okazy mają setki lat i są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Choć dziś bonsai jest dostępne dla każdego, dawniej było sztuką zarezerwowaną wyłącznie dla najważniejszych osób — w tym dla cesarzy.

Jedna z najstarszych legend opowiada o władcy z dynastii Han, który zapragnął mieć całe swoje imperium na wyciągnięcie ręki. Chciał oglądać góry, rzeki, lasy i doliny, nie opuszczając pałacowego dziedzińca. Jego poddani stworzyli więc żywy „krajobraz na tacy”: miniaturowe drzewa, formowane tak, aby przypominały potężne okazy w skali makro. W płaskich naczyniach powstała trójwymiarowa makietka państwa — pierwsza znana forma bonsai.

Z czasem sztukę tę udoskonalali chińscy mnisi, a później Japończycy, którzy nadali jej charakterystyczny styl i estetykę. To właśnie w Japonii bonsai stało się symbolem harmonii, równowagi i cierpliwości. Dziś jest nie tylko formą sztuki, lecz także sposobem na wyciszenie i kontakt z naturą.

Współczesne bonsai potrafią osiągać zawrotne ceny. Najdroższy oficjalnie sprzedany okaz kosztował około 1,3 miliona dolarów, czyli ponad 4 miliony złotych — był to kilkusetletni jałowiec o perfekcyjnie zachowanej linii pnia i niezwykle rozbudowanym systemie korzeniowym.

Ciekawostka historyczna: Pierwsze bonsai nie były drzewami. Najstarsze znane miniatury roślin w Chinach — penjing — często przedstawiały nie tylko drzewa, ale całe sceny: miniaturowe góry, wodospady, ścieżki, a nawet figurki ludzi. Bonsai, które znamy dziś, jest uproszczoną, bardziej minimalistyczną wersją tej sztuki.

*kolorowa ilustracja tylko w tym przykładowym rozdziale

2. Wybór rośliny i pierwsze formowanie

Wybór odpowiedniej rośliny to pierwszy krok w świecie bonsai. Na początek najlepiej sprawdzają się gatunki odporne, szybko reagujące na formowanie i niewymagające skomplikowanej pielęgnacji. Do takich należą: fikus, wiąz, klon, azalia oraz bukszpan, który świetnie radzi sobie zarówno w domu, jak i na zewnątrz.

Moje pierwsze bonsai powstało z fikusa benjamina. To roślina, która rośnie szeroko, szybko się zagęszcza i dobrze znosi formowanie. Przy odpowiedniej wilgotności powietrza (powyżej 60%) fikusy potrafią wytwarzać korzenie powietrzne, nadając drzewku tropikalny, „leśny” charakter. Do tej techniki najlepiej nadają się odmiany Ficus Retusa oraz Ficus Benjamina, choć trzeba pamiętać, że fikusy bywają kapryśne — po przesadzeniu potrafią zrzucić wszystkie liście, co jest naturalną reakcją na stres.

Drutowanie — pierwszy etap formowania

Dla początkujących najlepszym wyborem jest drut aluminiowy. Jest elastyczny, łatwy w użyciu i nie twardnieje podczas wyginania, dzięki czemu można go wielokrotnie poprawiać. Bardziej zaawansowani bonsaiści często

sięgają po drut miedziany, który lepiej trzyma kształt przy cieńszej średnicy, ale wymaga wprawy — jest twardszy i mniej wybacza błędy. Sam zaczynałem od miedzianego i nie miałem z nim problemów, więc mogę go polecić również ambitnym początkującym.

Drut owijamy pod kątem 45° , a jego grubość powinna wynosić około $1/3$ średnicy gałęzi, którą chcemy uformować. Na start warto mieć zestaw o średnicach: 1 mm, 1,5 mm, 2,5 mm oraz 4 mm. Jeśli gałąź stawia opór, można dołożyć drugi drut równolegle i ponownie owinąć — to prosty sposób na zwiększenie stabilności.

Doniczka, drenaż i podłoże

Zanim zaczniemy formowanie, trzeba przygotować odpowiednie naczynie. Doniczka powinna być niska i szeroka, dopasowana do stylu i wielkości drzewka. Konieczne są otwory w dnie — dwa większe, które zapewniają odpływ wody i napowietrzenie korzeni, oraz kilka mniejszych (2–4), służących do przymocowania drzewka drutem. Dzięki temu ziemia nie będzie się wysypywać, a roślina pozostanie stabilna.

Na dno doniczki wysypujemy warstwę drenażu, np. keramzyt lub kawałki wypalanej gliny. Jako podłoże świetnie sprawdza się akadama, którą można stosować samodzielnie lub jako część mieszanki. Rośliny takie jak *Adenium obesum* (róża pustyni) rosną na niej znakomicie. W zależności od gatunku można dodać perlit, zeolit, lawę wulkaniczną lub włókno kokosowe, aby poprawić przepuszczalność i napowietrzenie.